

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS DEPARTAMENTAS**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9, 17, 18, 21 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
(toliau – Projektas) IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51 IR 106
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektas Nr. 1) (TAP-16-748(2) – TAP-16-
750(2))**

2016-06-03 Nr. NV-1801

Vilnius

1. **Projektų rengėjas** – Teisingumo ministerija.

2. **Projektų tikslas, esmė** – Projektu siūloma tobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, veiklos sąlygomis – numatyti terminuotas (5 m.) antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat sutartis ir įtvirtinti antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat ar prireikus sutarčių vienašališką nutraukimą esant objektyvioms aplinkybėms. Be to, siūloma supaprastinti advokatų, kurie pareiškėjų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką bei advokatų pakeitimo tvarką, įtvirtinti advokatų, kurie asmenų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas. Kartu teikiamuose projektuose siekiama aiškiai įtvirtinti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo paskirto gynėjo ar įgaliotojo atstovo baudžiamosiose bylose pakeitimo įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo prašymu nuostatas. Be to, Projektu siūloma taip pat aiškiai nustatyti advokatų, kurie yra sudarę sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, galimybę dalyvauti taikinimo tarpininkų atrankose. Atsižvelgiant į susiformavusią teismų praktiką dėl antrinės teisinės pagalbos išlaidų baudžiamosiose bylose iš asmenų, pripažintų kaltais, priteisimo, teikiamais projektais siūloma pripažinti netekusiomis galios nuostatas dėl būtino gynėjo dalyvavimo išlaidų išieškojimo. Šiuo metu antrinės teisinės pagalbos išlaidų baudžiamosiose bylose, kai gynėjo dalyvavimas yra būtinas, apskaičiavimo procesui yra reikalingi neproporcingai dideli administraciniai ištekliai, nors šių išlaidų priteisimas yra neefektyvus. Be to, net ir priteistų išlaidų išieškojimas iš baudžiamosiose bylose kaltais pripažintų asmenų yra sudėtingas. Atsižvelgiant į tai, atsisakius nuostatų dėl išlaidų priteisimo dėl būtinojo gynėjo dalyvavimo, neigiamo poveikio valstybės biudžetui nebus.

3. **Derinimas** – Projektai svarstyti ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) 2016 m. gegužės 17 d. pasitarime. LRVK Teisės departamento pastabų ir pasiūlymų (žr. Teisės departamento 2016 m. gegužės 9 d. pažyma Nr. NV-1454), į kuriuos neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, įvertinimas pateiktas Projektų derinimo pažymoje.

4. **Dalykinio ir teisinio vertinimo išvada**

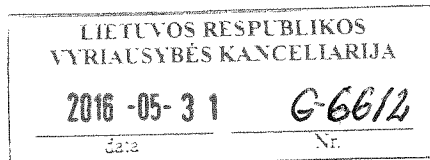
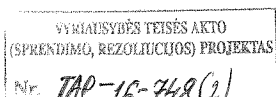
Įvertinę Projektų, patikslintų po ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) 2016 m. gegužės 17 d. pasitarimo, atitiktį įstatymams ir teisės technikos reikalavimams, esminių pastabų ir pasiūlymų neturime.

Pažymėtina, kad teikiami projektai iš esmės atitinka Vyriausybės darbo reglamento, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994 m. rugpjūčio 11 d. nutarimu Nr. 728, reikalavimus.

Teisės departamento direktoriaus pavaduotojas

Aleksandr Radčenko

tel. 8 706 63 813, el. p. gerda.staraite@lr.lv.lt

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISINGUMO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Gedimino pr. 30, LT-01104 Vilnius,
tel. (8 5) 266 2933, faks. (8 5) 262 5940, el. p. rastine@tm.lt,
atsisk. sąskaita LT267044060000269484 AB SEB bankas, banko kodas 70440.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188604955

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2016-05-31 Nr. (1.5.)DT-661

TEIKIMAS DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ

Teisingumo ministerija, įvertinusi Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016 m. gegužės 9 d. pažymoje Nr. NV-1454 pateiktas pastabas ir atsižvelgdama į Ministerijų atstovų (viceministrų, ministerijų kanclerių) 2016 m. gegužės 17 d. pasitarimo rezultatus, teikia patikslintus Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – VGTPĮ projektas) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 51 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – BPK projektas) (kartu – projektai). Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento pastabų, į kurias neatsižvelgta ar atsižvelgta iš dalies, parengta derinimo pažyma. Patikslinti projektai, įvertinus minėto pasitarimo metu pateiktas Lietuvos advokatūros pastabas, darbo tvarka buvo suderinti su Lietuvos advokatūra.

VGTPĮ projektas parengtas siekiant tobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, veiklos sąlygomis – numatyti terminuotas antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat sutartis ir įtvirtinti antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat ar prireikus sutarčių vienašališką nutraukimą esant objektyvioms aplinkybėms. Taip pat siūloma supaprastinti advokatų, kurie pareiškėjų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką bei advokatų pakeitimo tvarką. Be to, atsižvelgiant į susiformavusią teismų praktiką dėl antrinės teisinės pagalbos išlaidų baudžiamosiose bylose iš asmenų, pripažintų kaltais, priteisimo, projektais siūloma pripažinti netekusiomis galios nuostatas dėl būtino gynėjo dalyvavimo išlaidų išieškojimo. Taip pat siūloma Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatyme įtvirtinti advokatų, kurie asmenų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas. Kartu siekiama įtvirtinti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo paskirto gynėjo ar įgaliotojo atstovo baudžiamosiose bylose pakeitimo įtariamąjį, kaltinamąjį, nuteistąjį ar nukentėjusiojo prašymu nuostatas. VGTPĮ projektu siekiama aiškiai numatyti advokatų, kurie yra sudarę sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, galimybę dalyvauti taikinimo tarpininkų atrankose.

Projektais iš esmės nėra keičiamas esamas teisinis reguliavimas, todėl numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimas, vadovaujantis Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo metodikos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. vasario 6 d. nutarimu Nr. 276, 4 punktu, neatliekamas.

Projektais nėra perkeliama ir (ar) įgyvendinama Europos Sąjungos teisės aktai. Projektai nėra notifikuotini Europos Komisijai pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. 617 „Dėl Keitimosi informacija apie standartus, techninius reglamentus ir atitikties įvertinimo procedūras taisyklių patvirtinimo“ reikalavimus, kadangi teikiami projektai nepatenka į minėtų taisyklių reguliavimo sritį.

Projektus parengė Teisingumo ministerijos Teisinių institucijų departamento (direktorė Jolita Sinkevičiūtė, tel. 266 29 93) Teisinės pagalbos skyriaus (vedėja Aurelija Giedraitytė, tel. 266 2856, el. p. a.giedraityte@tm.lt) vyriausioji specialistė Vaida Rudėnaitė (266 2994, el. p. v.rudenaite@tm.lt).

PRIDEDAMA:

1. Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 8 lapai.

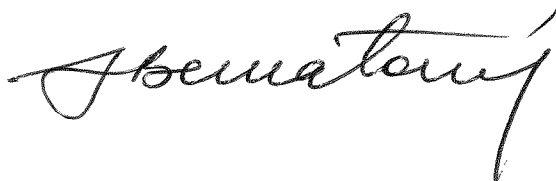
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 51 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.

3. Vyriausybės nutarimo projektas, 1 lapas.

4. Aiškinamasis raštas, 4 lapai.

5. Derinimo pažyma, 3 lapai.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS
PAGALBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51
IR 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ PATEIKIMO
LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMUI

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Pritarti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 51 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektams ir pateikti juos Lietuvos Respublikos Seimui.

2. Įgalioti teisingumo ministrą Juožą Bernatonių, o jam negalint dalyvauti – teisingumo viceministrą Giedrį Mozūraitį atstovauti Lietuvos Respublikos Vyriausybei svarstant nurodytus įstatymų projektus Lietuvos Respublikos Seime.

Ministras Pirmininkas

Teisingumo ministras

Teisinių institucijų
departamento direktorė
Jolita Sinkevičiūtė
2016-05-26

Teisingumo ministras
Juozas Bernatonių
Juozas Bernatonių

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS
ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR
LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51 IR 106
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTU

1. Projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (toliau – VGTPĮ projektas) parengtas siekiant tobulinti teisinį reguliavimą, susijusį su advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą, veiklos sąlygomis. Taip pat siūloma supaprastinti advokatų, kurie pareiškėjų pasirinkimu, teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo, sutarčių su jais sudarymo tvarką ir advokatų pakeitimo tvarką. Siūloma pripažinti netekusiomis galios nuostatas dėl būtino gynėjo dalyvavimo išlaidų išieškojimo, atitinkamai pakeičiant Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymą (toliau – VGTPĮ) ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksą (toliau – BPK). Taip pat siūloma VGTPĮ įtvirtinti advokatų, kurie asmenų pasirinkimu teikia antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas. Kartu VGTPĮ siūloma aiškiai įtvirtinti ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo paskirto gynėjo baudžiamosiose bylose pakeitimo įtariamojo, kaltinamojo ar nuteistojo prašymu nuostatas (analogiškos nuostatos taikomos ir įgaliotojo atstovo parinkimo ir paskyrimo tvarkai). VGTPĮ projektu siekiama aiškiai numatyti advokatų, kurie yra sudarę sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, galimybę dalyvauti taikinimo tarpininkų atrankose.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

VGTPĮ ir BPK projektų iniciatorius ir rengėjas – Teisingumo ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Pagal VGTPĮ 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir 17 straipsnio 3 dalį, advokatai, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą tik asmenims, turintiems teisę ją gauti, atrenkami konkurso būdu ir su jais Lietuvos Respublikos teisingumo ministro nustatyta tvarka sudaromos nuolatinio antrinės teisinės pagalbos teikimo sutartys. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 1R-123 (toliau – įsakymas Nr. 1R-123) patvirtintos Nuolatinio antrinės teisinės pagalbos teikimo pavyzdinės sutarties nuostatomis, šios sutartys yra neterminuotos ir naujos sutartys gali būti sudaromos tik pasibaigus galiojančioms sutartims (jos gali pasibaigti jas nutraukus abiejų šalių rašytiniu susitarimu ar vienašališkai vienos iš šalių iniciatyva dėl kitos šalies sutartinių pažeidimų arba išbraukus (laikinais išbraukus) advokatą iš Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašo). Įsakymu Nr. 1R-123 patvirtintos Antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus pavyzdinės sutarties nuostatose įtvirtintas vienašališkas sutarties nutraukimas galimas tik esant šios sutarties pažeidimui arba išbraukus (laikinais išbraukus) advokatą iš Lietuvos praktikuojančių advokatų sąrašo.

VGTPĮ 17 straipsnio 4 dalyje ir VGTPĮ 18 straipsnio 6 dalyje įtvirtintos taisyklės, numatančios advokatų paskyrimo tvarką, kai šie advokatai nėra sudarę su Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba (toliau – tarnyba) sutarčių dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat ar prireikus, tačiau, pareiškėjo pageidavimu, sutinka teikti antrinę teisinę pagalbą konkrečioje byloje. Šiuo atveju tarnyba turi priimti du sprendimus, t. y. pirmiausia sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nepaskirdama advokato ir tik sudariusi sutartį dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje su pareiškėjo pasirinktu advokatu ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą priėmimo dienos – sprendimą dėl advokato paskyrimo.

VGTPĮ 18 straipsnio 8 dalyje įtvirtintos antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų pakeitimo aplinkybės, nenumatant advokato pakeitimo tuo atveju, jeigu, tarnybai priėmus sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ir paskyrus advokatą iš antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų sąrašų, pareiškėjas pateikia į šiuos sąrašus neįtraukto advokato sutikimą dėl atstovavimo konkrečioje byloje.

VGTPĮ 21 straipsnio 1-3 dalys ir BPK 51 straipsnio 3 dalis nustato advokato, teikiančio antrinę teisinę pagalbą baudžiamojoje byloje, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas, parinkimo ir paskyrimo tvarką, tačiau neapibrėžia tokio advokato pakeitimo įtariamojo, kaltinamojo,

nuteistojo ar nukentėjusiojo prašymu, o BPK 52 straipsnis numato tik advokato atsisakymo institutą. Pastebėtina, kad praktikoje asmenys dažnai kreipiasi į tarnybą dėl ikiteisminio tyrimo pareigūno prokuroro nutarimu ar teismo nutartimi paskirtų advokatų pakeitimo, tačiau tarnybos funkcija tokiose bylose yra tik gynėjo ar įgaliotojo atstovo parinkimas. Be to, BPK ir VGTPĮ nėra numatyta galimybė baudžiamosiose bylose parinkti ir paskirti asmens pasirinktą advokatą, sudariusį sutartį su tarnyba dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje.

VGTPĮ 21 straipsnio 6 dalis ir BPK 106 straipsnio 2 dalis numato teismo teisę, pripažinus kaltinamąjį kaltu, nuspręsti dėl valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų, susidariusių dėl būtino gynėjo dalyvavimo, išieškojimo. Tarnybos duomenimis, informacijos apie valstybės patirtas išlaidas pateikimui teismams reikalingi dideli administraciniai išteklių – 2015 m. sausio – lapkričio mėn. teismams buvo pateiktos 4933 pažymos apie valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidas baudžiamosiose bylose dėl būtinojo gynėjo dalyvavimo, iš 2002 baigtų bylų, išlaidos nepriteistos 81 proc. atvejų (66,5 proc. atvejų nenurodant motyvų arba nurodant motyvus, kurie nenumatyti BPK 106 straipsnio 2 dalyje (pavyzdžiui, išlaidų priteisimas nesuderinimas su teise į gynybą, gynėjo dalyvavimas buvo būtinas ir nepriklausė nuo asmens valios).

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siekiant didesnio advokatų konkurencingumo, kaitumo ir efektyvesnio naujų advokatų įtraukimo į nuolat teikti antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų ratą, siūloma numatyti terminuotas – 5 metų nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų sutartis. Siekiant efektyviau prisitaikyti prie praktikoje besikeičiančios situacijos ir antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų skaičiaus poreikio, siūloma numatyti sutarčių dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat ar prireikus nutraukimą nesant jos pažeidimo, tačiau esant objektyvioms aplinkybėms, t. y. sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat vienašališkai galėtų būti nutraukiamos teisingumo ministrai sumažinus advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, skaičių (skaičius nustatomas atsižvelgiant į antrinės teisinės pagalbos efektyvumo ir ekonomiškumo principus bei antrinės teisinės pagalbos poreikį, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą), o sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus vienašališkai galėtų būti nutraukiamos tarnybai teisingumo ministro nustatyta tvarka nustačius sumažėjusį antrinės teisinės pagalbos teikimo poreikį, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Pastebėtina, kad kitais atvejais teikiant atlygintinas paslaugas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.721 straipsniu, paslaugų sutartys gali būti nutrauktos vienašališkai. Pažymėtina, kad, nutraukus antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat sutartį, advokatui pageidaujant, su juo galės būti sudaryta antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus sutartis, taip kartu užtikrinant ir teisinės pagalbos pareiškėjams tęstinumą (atitinkamai bus keičiama sutarčių dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo sudarymo tvarka).

Siekiant efektyvesnio antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje proceso ir paprastesnės sutarčių dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje sudarymo tvarkos, siūloma atsisakyti procedūros, kuomet priimami du atskiri tarnybos sprendimai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ir dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato paskyrimo. Siūloma numatyti, kad tarnyba, gavusi pareiškėjo pasirinkto advokato sutikimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje, priimdama sprendimą suteikti antrinę teisinę pagalbą, paskirtų šį advokatą, atsižvelgdama į jo sutikimą. VGTPĮ 17 straipsnio 5 dalyje siūloma išbraukti žodžius „gali būti“, kurie kelia abejonių dėl tarnybos diskrecijos sudaryti sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje. Išsamia sutarčių dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje sudarymo tvarką ir sąlygas, kurioms esant tokios sutartys negali būti sudarytos, nustato Lietuvos Respublikos teisingumo ministras.

Siekiant užtikrinti asmens teisę pasirinkti gynėją ar atstovą, siūloma VGTPĮ įtvirtinti advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą konkrečiose bylose, paskyrimo ir sutarčių su jais sudarymo tvarką baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas. Kartu siekiant teisinio aiškumo ir sklandžios baudžiamosio proceso eigos, siūloma įtvirtinti advokato, teikiančio antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, kai gynėjo ar įgaliotojo atstovo dalyvavimas yra būtinas, pakeitimo įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo prašymu tvarką, numatant, kad

advokatas gali būti pakeistas šių asmenų motyvuotu rašytiniu prašymu dėl objektyvių aplinkybių (interesų konflikto arba kitų aplinkybių, dėl kurių advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje) bei tais atvejais, kai sudaroma sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. Kito advokato parinkimas ir paskyrimas vykėtų analogiškai kaip ir pradinio advokato, t. y. ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas kreiptųsi į tarnybą dėl gynėjo ar įgaliotojo atstovo parinkimo ir paskirtų parinktą naują advokatą (poilsio ir švenčių dienomis ar tarnybos ne darbo valandomis paskirtų kitą advokatą iš advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, budėjimo sąrašų). Pažymėtina, kad ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ir teismo teisė pakeisti gynėją (įgaliotąjį atstovą) yra numatyta BPK (pavyzdžiui, BPK 61 straipsnyje, BPK 50 straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais ir pan.).

Atsižvelgiant į tai, kad nuostatos dėl išlaidų baudžiamosiose bylose iš kaltais pripažintų asmenų išieškojimo praktikoje nėra efektyvios (pastebėtina, jog ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, kad antrinės teisinės pagalbos išlaidos nepriteistinos, kadangi gynėjo dalyvavimas buvo būtinas (2014 m. birželio 17 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-322/2014)), siūloma pripažinti netekusiomis galios VGTPĮ 21 straipsnio 6 dalį ir BPK 106 straipsnio 2 dalį, kiek ji susijusi su valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidų išieškojimu dėl būtinojo gynėjo dalyvavimo.

Siūloma atlikti techninį pakeitimą VGTPĮ 18 straipsnio 2 dalyje vietoj nuorodos į VGTPĮ 18 straipsnio 13 dalį, nurodant VGTPĮ 18 straipsnio 14 dalį.

Siekiant teisinio aiškumo, siūloma VGTPĮ 25 straipsnio 2 dalyje numatyti, kad taikinimo tarpininkų atrankoje gali dalyvauti ir advokatai, su kuriais yra sudarytos sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo. Kartu atkreiptinas dėmesys, kad ši VGTPĮ straipsnį taip pat siūloma keisti Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 2, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 23 straipsnių ir šeštojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektu (TAIS Nr. 16-5412), todėl svarstant VGTPĮ projektą Seime, turėtų būti sistemiškai įvertintos siūlomos to paties straipsnio redakcijos.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Šiuo metu sudarytoms tarnybos ir advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, sutartims 5 metų galiojimo laikotarpis bus skaičiuojamas nuo VGTPĮ projekto įsigaliojimo dienos.

Neigiamų pasekmių gyventojams nenumatoma, nes teisinės pagalbos teikimo tvarka nėra keičiama.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
VGTPĮ ir BPK projektai nesusiję su įtaka kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir plėtrai
VGTPĮ ir BPK projektai nesusiję su įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti priimtus VGTPĮ ir BPK projektus, naujų įstatymų priimti, galiojančių įstatymų keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

VGTPĮ ir BPK projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. VGTPĮ ir BPK projektuose nėra įtvirtinta naujų sąvokų ir jas įvardijančių terminų.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

VGTPĮ ir BPK projektai nėra susiję su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis bei Europos Sąjungos dokumentais.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus VGTPĮ projektą, teisingumo ministrui reikės pakeisti:

1. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. balandžio 27 d. įsakymą Nr. 1R-123 „Dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo pavyzdinių sutarčių patvirtinimo“;

2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2014 m. sausio 20 d. įsakymas Nr. 1R-15 „Dėl sutarčių su advokatais, teikiančiais antrinę teisinę pagalbą, sudarymo tvarkos aprašų patvirtinimo“;

3. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. liepos 11 d. įsakymą Nr. 1R-176 „Dėl Antrinės teisinės pagalbos išlaidų dydžio apskaičiavimo rekomendacijų patvirtinimo“.

4. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. balandžio 15 d. įsakymas Nr. 1R-114 „Dėl Advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, konkurso nuostatų patvirtinimo“.

Priėmus VGTPĮ projektą, teisingumo ministrui reikės patvirtinti antrinės teisinės pagalbos poreikio nustatymo tvarką.

12. Valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšos, kurių prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Pastebėtina, kad šiuo metu antrinės teisinės pagalbos išlaidų baudžiamosiose bylose, kai gynėjo dalyvavimas yra būtinas, apskaičiavimo procesui yra reikalingi neproporcingai dideli administraciniai ištekliai, nors šių išlaidų priteisimas yra neefektyvus. Be to, net ir priteistų išlaidų išieškojimas iš baudžiamosiose bylose kaltais pripažintų asmenų yra sudėtingas. Atsižvelgiant į tai, atsisakius nuostatų dėl išlaidų priteisimo dėl būtinąjo gynėjo dalyvavimo, neigiamo poveikio valstybės biudžetui nebus.

13. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia VGTPĮ ir BPK projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: teisinė pagalba, advokatas.

Teisingumo ministras

 Juozas Bernatoniš

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9,
17, 18, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 9 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 9 straipsnio 3 dalies 4 punktą ir jį išdėstyti taip:

„4) sudaro su advokatais, kurie teikia antrinę teisinę pagalbą, sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ir kontroliuoja šių sutarčių vykdymą;“.

2 straipsnis. 17 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir jį išdėstyti taip:

„1) su advokatais, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą tik asmenims, turintiems teisę ją gauti. Šios sutartys sudaromos 5 metams;“.

2. Pakeisti 17 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų advokatų skaičių nustato teisingumo ministras, atsižvelgdamas į antrinės teisinės pagalbos efektyvumo ir ekonomiškumo principus bei antrinės teisinės pagalbos poreikį, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Šie advokatai atrenkami konkurso būdu. Konkurso nuostatus, suderinęs su Lietuvos advokatūra, tvirtina teisingumo ministras. Su šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytais advokatais sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo sudaromos teisingumo ministro nustatyta tvarka, suderinta su Lietuvos advokatūra.“

3. Papildyti 17 straipsnį nauja 4 dalimi:

„4. Pavyzdinę sutartį dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo tvirtina teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra. Sutartyje dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo turi būti nustatyta advokato pareiga teikti antrinę teisinę pagalbą, šios pareigos atlikimo sąlygos ir tvarka, sutarties nutraukimo sąlygos ir tvarka. Vienašališkai sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat nesant jos pažeidimo gali būti nutraukta teisingumo ministrui sumažinus advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, skaičių. Vienašališkai sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus nesant jos pažeidimo gali būti nutraukta teisingumo ministro nustatyta tvarka tarnybai nustačius, kad sumažėjo antrinės teisinės pagalbos poreikis, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Sutartis nutraukiama atsižvelgiant į konkretaus advokato, teikiančio antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvį, raštu įspėjus ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki jos nutraukimo.“

4. Buvusias 17 straipsnio 4–8 dalis laikyti atitinkamai 5–9 dalimis.

5. Pakeisti 17 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„5. Teisingumo ministro nustatytos formos rašytinį advokato sutikimą dėl atstovavimo konkrečioje byloje (toliau – sutikimas) pateikęs pareiškėjas prašymu su advokatu gali būti sudaroma sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje (toliau – sutartis konkrečioje byloje). Sutikimas reiškia advokato įsipareigojimą, tarnybai priėmus sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, sudaryti su tarnyba sutartį konkrečioje byloje. Sutarties sudarymo sąlygas ir tvarką nustato teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra. Advokatai, su kuriais buvo sudaryta sutartis konkrečioje byloje, priskiriami prie advokatų, kurie prireikus teikia antrinę teisinę pagalbą, tačiau jie nėra įtraukiami į šio straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus.“

3 straipsnis. 18 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 18 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Norintis gauti antrinę teisinę pagalbą asmuo pateikia tarnybai prašymą suteikti antrinę teisinę pagalbą, jo reikalavimą pagrindžiančius dokumentus, jo teisę gauti antrinę teisinę pagalbą įrodančius dokumentus ir advokato sutikimą, jeigu pageidauja, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų advokatas, kuris neįtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus. Prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą rekvizitus ir formą tvirtina teisingumo ministras. Prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą ir kiti šioje dalyje nurodyti dokumentai gali būti pateikiami asmeniškai, paštu arba elektroninėmis priemonėmis, jeigu yra galimybė identifikuoti pareiškėją. Asmuo, kuris, siekdamas gauti antrinę teisinę pagalbą, pateikė informaciją žinodamas, kad ji neteisinga, atsako šio įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka.“

2. Pakeisti 18 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Sprendimus dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priima tarnyba. Sprendimas dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimamas iš karto, kai asmuo kreipiasi. Jeigu nėra galimybės sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti iš karto, jis priimamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų ir šio įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje nurodytos advokato išvados arba šio straipsnio 14 dalyje nurodytos informacijos gavimo dienos. Apie priimtą sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo tarnyba nedelsdama raštu praneša pareiškėjui ir advokatui. Jeigu pareiškėjas nepateikė visų šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų, reikalingų sprendimui dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti, tarnyba ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą gavimo dienos praneša pareiškėjui apie būtinybę per tarnybos nustatytą terminą, kuris turi būti ne trumpesnis kaip 5 darbo dienos, pateikti trūkstamus dokumentus. Jeigu pagal prašyme suteikti antrinę teisinę pagalbą pateiktą informaciją sprendimas dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, atsižvelgiant į pareiškėjo interesus, turi būti priimtas skubiai, tarnyba gali nustatyti trumpesnę kaip 5 darbo dienų terminą trūkstamiems dokumentams pateikti. Tarnybos sprendimai gali būti skundžiami teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – Administracinių bylų teisenos įstatymas) nustatyta tvarka.“

3. Pakeisti 18 straipsnio 4 dalies 9 punktą ir jį išdėstyti taip:

„9) kai priimamas sprendimas suteikti antrinę teisinę pagalbą, – teikti antrinę teisinę pagalbą skiriamo advokato vardas, pavardė, adresas, telefono numeris, priėmimo laikas;“.

4. Pakeisti 18 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„6. Jeigu kartu su prašymu suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo gautas šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytas sutikimas, priimant sprendimą teikti antrinę teisinę pagalbą pareiškėjo pasirinktas advokatas paskiriamas teikti antrinę teisinę pagalbą konkrečioje byloje. Jeigu su pareiškėjo pasirinktu advokatu teisingumo ministro nustatytomis sąlygomis ir tvarka sutartis konkrečioje byloje nesudaroma, tarnyba parenka advokatą iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų.“

5. Pakeisti 18 straipsnio 8 dalį ir ją išdėstyti taip:

„8. Antrinę teisinę pagalbą visose proceso ikiteisminėse (neteisminėse) ir teisminėse stadijose paprastai teikia vienas (tas pats) advokatas. Tarnybos sprendimu antrinę teisinę pagalbą teikti paskirtas advokatas gali būti pakeistas pareiškėjo arba paties advokato motyvuotu rašytiniu prašymu, jeigu nustatomas interesų konfliktas arba kitos aplinkybės, dėl kurių antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. Pareiškėjo rašytiniu prašymu advokatas taip pat gali būti pakeistas pateikus šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą ir tarnybai su advokatu sudarius sutartį konkrečioje byloje. Be to, advokatas gali būti pakeistas tarnybos iniciatyva, pasibaigus paskirto advokato sutarčiai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ar sustabdžius šios sutarties vykdymą. Sprendimą dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato pakeitimo priima tarnyba.“

4 straipsnis. 21 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 21 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius, gavę šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, privalo nedelsdami parinkti antrinę teisinę pagalbą teikiantį advokatą ir pranešti apie tai ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. Advokatas parenkamas iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytą atvejį. Jeigu bylos, kurioje prašoma parinkti gynėją ar įgaliotąjį atstovą, ankstesnėje stadijoje (atliekant procesinį veiksmą) įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar nukentėjusiajam jau buvo teikiama antrinė teisinė pagalba, gynėju ar įgaliotuoju atstovu paprastai parenkamas advokatas, teikęs antrinę teisinę pagalbą šiam įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar nukentėjusiajam. Tarnybos ar koordinatoriaus parinktą gynėją ar įgaliotąjį atstovą paskiria ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas.“

2. Papildyti 21 straipsnį nauja 3 dalimi:

„3. Jeigu įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar nukentėjusysis pageidauja, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų jo pasirinktas advokatas, kuris neįtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus, jis ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikia šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas advokato sutikimą tarnybai ar jos nurodytam koordinatoriui pateikia kartu su šio straipsnio 1 dalyje nurodytu pranešimu. Sudarius sutartį konkrečioje byloje su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka šį advokatą teikti antrinę teisinę pagalbą ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. Jeigu su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu teisingumo ministro nustatytomis sąlygomis ir tvarka sutartis konkrečioje byloje nesudaroma, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka advokatą iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui.“

3. Papildyti 21 straipsnį nauja 4 dalimi:

„4. Antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas gali būti pakeistas įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo motyvuotu rašytiniu prašymu, jeigu nustatomas interesų konfliktas arba kitos aplinkybės, dėl kurių advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. Kitas advokatas parenkamas ir paskiriamas šio straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse nustatyta tvarka. Be to, antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas gali būti pakeistas ir tuo atveju, jeigu įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar nukentėjusysis kartu su rašytiniu prašymu pakeisti advokatą ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikia šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą, kurį ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas su pranešimu dėl advokato pakeitimo pateikia tarnybai. Sudarius sutartį konkrečioje byloje su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka šį advokatą teikti antrinę teisinę pagalbą ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. Ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui taip pat pranešama, jeigu sutartis konkrečioje byloje nesudaroma.“

4. Buvusias 21 straipsnio 3–8 dalis laikyti atitinkamai 5–10 dalimis.

5. Pakeisti 21 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„6. Tarnyba šio straipsnio 2 ir 5 dalyse nurodytiems advokatams moka užmokestį šio įstatymo 17 straipsnyje nustatyta tvarka.“

6. Pripažinti netekusia galios 21 straipsnio 8 dalį.

7. Pakeisti 21 straipsnio 10 dalį ir ją išdėstyti taip:

„10. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 388 straipsnio 3 dalį trauktino baudžiamojon atsakomybén juridinio asmens atstovu gali būti skiriamas ir antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas, *mutatis mutandis* taikant šio straipsnio 1–7 dalių nuostatas, reglamentuojančias advokato parinkimo ir paskyrimo tvarką.“

5 straipsnis. 24 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 24 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„6. Šio įstatymo 21 straipsnio 10 dalyje nurodytu atveju išlaidos, susijusios su trauktino baudžiamojon atsakomybėn juridinio asmens atstovavimu, įstatymų nustatyta tvarka išieškomos į valstybės biudžetą iš atstovaujamo juridinio asmens.“

6 straipsnis. 25 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 25 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Tarnyba taikinamojo tarpininkavimo paslaugų teikėjus atrenka konkurso būdu. Konkurse gali dalyvauti ir advokatai, su kuriais yra sudarytos sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo. Tarkinamojo tarpininkavimo paslaugų teikėjų atrankos nuostatus tvirtina teisingumo ministras.“

7 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministras iki 2016 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

3. Iki šio įstatymo įsigaliojimo su advokatais, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, sudarytoms sutartims 5 metų laikotarpis skaičiuojamas nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Tėsinų institucijų
departamento direktorė
Jolita Sinkevičiūtė
2016-05-26

Teisingumo ministras
Juozas Bernatonių
Juozas Bernatonių

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9,
17, 18, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 9 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 9 straipsnio 3 dalies 4 punktą ir jį išdėstyti taip:

„4) sudaro su advokatais, kurie teikia antrinę teisinę pagalbą, sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ir kontroliuoja šių sutarčių vykdymą. ~~Sutartyje dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo turi būti nustatyta advokato pareiga teikti antrinę teisinę pagalbą, šios pareigos atlikimo sąlygos ir tvarka, sutarties nutraukimo sąlygos ir tvarka. Pavyzdinę sutartį dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo tvirtina teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra;~~“.

2 straipsnis. 17 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 17 straipsnio 1 dalies 1 punktą ir jį išdėstyti taip:

„1) su advokatais, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą tik asmenims, turintiems teisę ją gauti. ~~Šios sutartys sudaromos 5 metams;~~“.

2. Pakeisti 17 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte ~~nurodyti advokatai atrenkami konkurso būdu~~ **nurodytų advokatų skaičių nustato teisingumo ministras, atsižvelgdamas į antrinės teisinės pagalbos efektyvumo ir ekonomiškumo principus bei antrinės teisinės pagalbos poreikį, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Šie advokatai atrenkami konkurso būdu.** ~~Šio konkurso nuostatus, suderinęs su Lietuvos advokatūra, tvirtina teisingumo ministras. Su šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytais advokatais sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo sudaromos teisingumo ministro nustatyta tvarka, suderinta su Lietuvos advokatūra.~~“

3. Papildyti 17 straipsnį nauja 4 dalimi:

„4. Pavyzdinę sutartį dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo tvirtina teisingumo ministras, suderinęs su Lietuvos advokatūra. Sutartyje dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo turi būti nustatyta advokato pareiga teikti antrinę teisinę pagalbą, šios pareigos atlikimo sąlygos ir tvarka, sutarties nutraukimo sąlygos ir tvarka. Vienašališkai sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nuolat nesant jos pažeidimo gali būti nutraukta teisingumo ministrui sumažinus advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, skaičių. Vienašališkai sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus nesant jos pažeidimo gali būti nutraukta teisingumo ministro nustatyta tvarka tarnybai nustačius, kad sumažėjo antrinės teisinės pagalbos poreikis, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Sutartis nutraukiama atsižvelgiant į konkretaus advokato, teikiančio antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvį, raštu įspėjus ne vėliau kaip prieš tris mėnesius iki jos nutraukimo.“

4. Buvusias 17 straipsnio 4–8 dalis laikyti atitinkamai 5–9 dalimis.

5. Pakeisti 17 straipsnio 5 dalį ir ją išdėstyti taip:

„45. **Teisingumo ministro nustatytos formos** Rašytinį advokato sutikimą dėl atstovavimo konkrečioje byloje **(toliau – sutikimas)** pateikusio pareiškėjo prašymu su advokatu gali būti sudaroma sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje **(toliau –**

sutartis konkrečioje byloje). Sutikimas reiškia advokato įsipareigojimą, tarnybai priėmus sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, sudaryti su tarnyba sutartį konkrečioje byloje. Sutarties sudarymo sąlygas ir tvarką nustato teisingumo ministro – ministras nustatyta tvarka, suderinta su Lietuvos advokatūra. Advokatai, su kuriais buvo sudaryta sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje, priskiriami prie advokatų, kurie prirėkus teikia antrinę teisinę pagalbą, tačiau jie nėra įtraukiami į šio straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus.“

3 straipsnis. 18 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 18 straipsnio 1 dalį ir ją išdėstyti taip:

„1. Norintis gauti antrinę teisinę pagalbą asmuo pateikia tarnybai prašymą suteikti antrinę teisinę pagalbą, jo reikalavimą pagrindžiančius dokumentus, jo teisę gauti antrinę teisinę pagalbą įrodančius dokumentus ir rašytinį advokato šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą dėl atstovavimo konkrečioje byloje, jeigu pageidauja, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų advokatas, kuris neįtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus. Prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą rekvizitus ir formą tvirtina teisingumo ministras. Prašymas suteikti antrinę teisinę pagalbą ir kiti šioje dalyje nurodyti dokumentai gali būti pateikiami asmeniškai, paštu arba elektroninėmis priemonėmis, jeigu yra galimybė identifikuoti pareiškėją. Asmuo, kuris, siekdamas gauti antrinę teisinę pagalbą, pateikė informaciją žinodamas, kad ji neteisinga, atsako šio įstatymo ir Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso nustatyta tvarka.“

2. Pakeisti 18 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Sprendimus dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priima tarnyba. Sprendimas dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimamas iš karto, kai asmuo kreipiasi. Jeigu nėra galimybės sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti iš karto, jis priimamas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų ir šio įstatymo 11 straipsnio 9 dalyje nurodytos advokato išvados arba šio straipsnio 13–14 dalyje nurodytos informacijos gavimo dienos. Apie priimtą sprendimą dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo tarnyba nedelsdama raštu praneša pareiškėjui ir advokatui. Jeigu pareiškėjas nepateikė visų šio straipsnio 1 dalyje nurodytų dokumentų, reikalingų sprendimui dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo priimti, tarnyba ne vėliau kaip per 5 darbo dienas nuo prašymo suteikti antrinę teisinę pagalbą gavimo dienos praneša pareiškėjui apie būtinybę per tarnybos nustatytą terminą, kuris turi būti ne trumpesnis kaip 5 darbo dienos, pateikti trūkstamus dokumentus. Jeigu pagal prašyme suteikti antrinę teisinę pagalbą pateiktą informaciją sprendimas dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, atsižvelgiant į pareiškėjo interesus, turi būti priimtas skubiai, tarnyba gali nustatyti trumpesnę kaip 5 darbo dienų terminą trūkstamiems dokumentams pateikti. Tarnybos sprendimai gali būti skundžiami teismui Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo (toliau – Administracinių bylų teisenos įstatymas) nustatyta tvarka.“

3. Pakeisti 18 straipsnio 4 dalies 9 punktą ir jį išdėstyti taip:

„9) kai priimamas sprendimas suteikti antrinę teisinę pagalbą, – teikti antrinę teisinę pagalbą skiriamo advokato vardas, pavardė, adresas, telefono numeris, priėmimo laikas. Tuo atveju, kai buvo gautas prašymas, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų advokatas, kuris nėra įtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus, konkretaus advokato paskyrimo tvarka nurodoma vadovaujantis šio straipsnio 6 dalies nuostatomis;“.

4. Pakeisti 18 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„6. Jeigu kartu su prašymu suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo gautas šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytas sutikimas, prašymas, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų advokatas, kuris nėra įtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus, priimant sprendimą teikti antrinę teisinę pagalbą pareiškėjo pasirinktas advokatas paskiriamas teikti antrinę teisinę pagalbą konkrečioje byloje. ir priimamas sprendimas suteikti antrinę teisinę pagalbą, sprendimas dėl advokato paskyrimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą priėmimo dienos. Jeigu sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje su pareiškėjo nurodytu advokatu sudaroma anksčiau negu per

vieną mėnesį nuo sprendimo suteikti antrinę teisinę pagalbą priėmimo dienos, sprendimas dėl advokato paskyrimo turi būti priimtas ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po šios sutarties sudarymo dienos. Šio įstatymo 17 straipsnio 4 dalyje nurodyta tvarka **Jeigu** su pareiškėjo pasirinktu advokatu nesudariusi sutarties **teisingumo ministro nustatytais sąlygomis ir tvarka sutartis** dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo konkrečioje byloje **nesudaroma**, tarnyba ne vėliau kaip per 5 darbo dienas po atsisakymo sudaryti šią sutartį dienos parenka advokatą iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų.“

5. Pakeisti 18 straipsnio 8 dalį ir ją išdėstyti taip:

„8. Antrinę teisinę pagalbą visose proceso ikiteisminėse (neteisminėse) ir teisminėse stadijose paprastai teikia vienas (tas pats) advokatas. **Tarnybos sprendimu** Antrinę **antrinę** teisinę pagalbą teikiantis **teikti paskirtas** advokatas gali būti pakeistas pareiškėjo arba paties advokato motyvuotu rašytiniu prašymu, jeigu nustatomas interesų konfliktas arba kitos aplinkybės, dėl kurių antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. **Pareiškėjo rašytiniu prašymu advokatas taip pat gali būti pakeistas pateikus šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą ir tarnybai su advokatu sudarius sutartį konkrečioje byloje.** Be to, advokatas gali būti pakeistas tarnybos iniciatyva, pasibaigus paskirto advokato sutarčiai dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo ar sustabdžius šios sutarties vykdymą. Sprendimą dėl antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato pakeitimo priima tarnyba.“

4 straipsnis. 21 straipsnio pakeitimas

1. Pakeisti 21 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius, gavę šio straipsnio 1 dalyje nurodytą pranešimą, privalo nedelsdami parinkti antrinę teisinę pagalbą teikiančią advokatą ir pranešti apie tai ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. **Advokatas parenkamas iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų, išskyrus šio straipsnio 3 dalyje nurodytą atvejį.** Jeigu bylos, kurioje prašoma parinkti gynėją ar įgaliotąjį atstovą, ankstesnėje stadijoje (atliekant procesinį veiksmą) įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar nukentėjusiajam jau buvo teikiama antrinė teisinė pagalba, gynėju ar įgaliotuoju atstovu paprastai parenkamas advokatas, teikęs antrinę teisinę pagalbą šiam įtariamajam, kaltinamajam, nuteistajam ar nukentėjusiajam. **Tarnybos ar koordinatoriaus parinktą gynėją ar įgaliotąjį atstovą paskiria ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas.**“

2. Papildyti 21 straipsnį nauja 3 dalimi:

„3. Jeigu įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar nukentėjusysis pageidauja, kad antrinę teisinę pagalbą teiktų jo pasirinktas advokatas, kuris neįtrauktas į šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytus sąrašus, jis ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikia šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą. Ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas šį sutikimą tarnybai ar jos nurodytam koordinatoriui pateikia kartu su šio straipsnio 1 dalyje nurodytu pranešimu. Sudarius sutartį konkrečioje byloje su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka šį advokatą teikti antrinę teisinę pagalbą ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. Jeigu su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu teisingumo ministro nustatytais sąlygomis ir tvarka sutartis konkrečioje byloje nesudaroma, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka advokatą iš šio įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui.“

3. Papildyti 21 straipsnį nauja 4 dalimi:

„4. Antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas gali būti pakeistas įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo motyvuotu rašytiniu prašymu, jeigu nustatomas interesų konfliktas arba kitos aplinkybės, dėl kurių advokatas negali teikti antrinės teisinės pagalbos konkrečioje byloje. Kitas advokatas parenkamas ir paskiriamas šio straipsnio 1, 2 ir 5 dalyse nustatyta tvarka. Be to, antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas gali būti

pakeistas ir tuo atveju, jeigu įtariamasis, kaltinamasis, nuteistasis ar nukentėjusysis kartu su rašytiniu prašymu pakeisti advokatą ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui pateikia šio įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje nurodytą sutikimą, kurį ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas su pranešimu dėl advokato pakeitimo pateikia tarnybai. Sudarius sutartį konkrečioje byloje su įtariamojo, kaltinamojo, nuteistojo ar nukentėjusiojo pasirinktu advokatu, tarnyba ar jos nurodytas koordinatorius parenka šį advokatą teikti antrinę teisinę pagalbą ir apie tai praneša ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui. Ikiteisminio tyrimo pareigūnui, prokurorui ar teismui taip pat pranešama, jeigu sutartis konkrečioje byloje nesudaroma.“

4. Buvusias 21 straipsnio 3–8 dalis laikyti atitinkamai 5–10 dalimis.

5. Pakeisti 21 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„46. Tarnyba šio straipsnio 2 ir 35 dalyse nurodytiems advokatams moka užmokestį šio įstatymo 17 straipsnyje nustatyta tvarka.“

6. Pripažinti netekusia galios 21 straipsnio 8 dalį.

~~8. Tais atvejais, kai pripažinęs kaltinamąjį kaltu teismas, priimdamas nuosprendį, nusprendžia išieškoti į valstybės biudžetą antrinės teisinės pagalbos išlaidas, skirtas užtikrinti būtiną gynėjo dalyvavimą, grąžintinų antrinės teisinės pagalbos išlaidų dydis nustatomas atsižvelgiant į šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 1 punktą, 12 straipsnio 3 ir 5 punktus ir 14 straipsnio 5 dalį. Jeigu kaltinamasis negali būti priskirtas prie šio įstatymo 11 straipsnio 2 dalies 1 punkte arba 12 straipsnio 3 ar 5 punkte nurodytų asmenų, jis privalo grąžinti visas suteiktos antrinės teisinės pagalbos išlaidas. Jeigu šio asmens turtas ir pajamos atitinka antrąjį turto ir pajamų lygį teisinei pagalbai gauti pagal šį įstatymą, jis privalo grąžinti 50 procentų antrinės teisinės pagalbos išlaidų.~~

7. Pakeisti 21 straipsnio 10 dalį ir ją išdėstyti taip:

„810. Pagal Baudžiamojo proceso kodekso 388 straipsnio 3 dalį trauktino baudžiamojon atsakomybėn juridinio asmens atstovu gali būti skiriamas ir antrinę teisinę pagalbą teikiantis advokatas, *mutatis mutandis* taikant šio straipsnio 1, 2, 3, 4 ir 5–7 dalių nuostatas, reglamentuojančias advokato parinkimo ir paskyrimo tvarką.“

5 straipsnis. 24 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 24 straipsnio 6 dalį ir ją išdėstyti taip:

„6. Šio įstatymo 21 straipsnio 810 dalyje nurodytu atveju išlaidos, susijusios su trauktino baudžiamojon atsakomybėn juridinio asmens atstovavimu, įstatymų nustatyta tvarka išieškomos į valstybės biudžetą iš atstovaujamo juridinio asmens.“

6 straipsnis. 25 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 25 straipsnio 2 dalį ir ją išdėstyti taip:

„2. Tarnyba taikinamojo tarpininkavimo paslaugų teikėjus atranka konkurso būdu.

Konkurse gali dalyvauti ir advokatai, su kuriais sudarytos sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo. Taikinamojo tarpininkavimo paslaugų teikėjų atrankos nuostatus tvirtina teisingumo ministras.“

7 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas, įgyvendinimas ir taikymas

1. Šis įstatymas, išskyrus šio straipsnio 2 dalį, įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministras iki 2016 m. gruodžio 31 d. priima šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

3. Iki šio įstatymo įsigaliojimo su advokatais, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, sudarytoms sutartims 5 metų laikotarpis skaičiuojamas nuo šio įstatymo įsigaliojimo dienos.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministras
Juozas Bernatoniš

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51 IR 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS**

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 51 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 51 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šiame straipsnyje nurodytais atvejais, taip pat šio Kodekso 50 straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais, jeigu gynėjo nėra pasikvietęs pats įtariamasis, kaltinamasis ar nuteistasis arba jų pavedimu ar sutikimu nėra pakvietę kiti asmenys, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas privalo pranešti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojančiai institucijai ar jos nurodytam koordinatoriui apie tai, kad įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam būtinas gynėjas, ir paskirti šios institucijos parinktą gynėją. Gynėją poilsio ir švenčių dienomis bei valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojančios institucijos ne darbo valandomis ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas paskiria remdamasis šios institucijos sudarytais advokatų, teikiančių valstybės garantuojamą teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, budėjimo sąrašais.“

2 straipsnis. 106 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 106 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„106 straipsnis. Advokato darbo apmokėjimas

1. Kai įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam buvo paskirta valstybės garantuojama teisinė pagalba, advokatui apmokama įstatymo, reglamentuojančio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą, nustatyta tvarka. Kitais atvejais advokatui moka įtariamasis, kaltinamasis ar nuteistasis arba jų pavedimu ar sutikimu – kiti asmenys.

2. Pripažinęs kaltinamąjį kaltu, teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti iš kaltinamojo išieškoti nukentėjusiojo ir civilinio ieškovo turėtas išlaidas advokato, kuris dalyvavo byloje kaip nukentėjusiojo ar civilinio ieškovo atstovas, paslaugoms apmokėti. Teismas, atsižvelgdamas į nuteistojo turtinę padėtį, gali šių išlaidų kaltinamajam nepriteisti ar jų dydį sumažinti.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

*Teisinių institucijų
departamento direktorė*
Jolita Sinevičiūtė
2016-05-26

Teisingumo ministras
Juozas Bernatoniš

LIETUVOS RESPUBLIKOS
BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51 IR 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMAS

2016 m.

d. Nr.

Vilnius

1 straipsnis. 51 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 51 straipsnio 3 dalį ir ją išdėstyti taip:

„3. Šiame straipsnyje nurodytais atvejais, taip pat šio Kodekso 50 straipsnio 4 dalyje nurodytais atvejais, jeigu gynėjo nėra pasikvietęs pats įtariamasis, kaltinamasis ar nuteistasis arba jų pavedimu ar sutikimu nėra pakvietę kiti asmenys, ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas privalo išaiškinti įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam, kad paskirtos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidos dėl būtino gynėjo dalyvavimo, atsižvelgiant į įtariamojo, kaltinamojo ar nuteistojo turtinę padėtį, išskyrus šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose numatytus atvejus, gali būti išieškotos iš valstybės biudžetą šio Kodekso nustatyta tvarka, ir pranešti valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojančiai institucijai ar jos nurodytam koordinatoriui apie tai, kad įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam būtinas gynėjas, ir paskirti šios institucijos parinktą gynėją. Gynėją poilsio ir švenčių dienomis bei valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą organizuojančios institucijos ne darbo valandomis ikiteisminio tyrimo pareigūnas, prokuroras ar teismas paskiria remdamasis šios institucijos sudarytais advokatų, teikiančių valstybės garantuojamą teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose, budėjimo sąrašais.“

2 straipsnis. 106 straipsnio pakeitimas

Pakeisti 106 straipsnį ir jį išdėstyti taip:

„106 straipsnis. Advokato darbo apmokėjimas

1. Kai įtariamajam, kaltinamajam ar nuteistajam buvo paskirta valstybės garantuojama teisinė pagalba, advokatui apmokama ~~Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo, reglamentuojančio valstybės garantuojamos teisinės pagalbos teikimą,~~ nustatyta tvarka. Kitais atvejais advokatui moka įtariamasis, kaltinamasis ar nuteistasis arba jų pavedimu ar sutikimu – kiti asmenys.

2. Pripažinęs kaltinamąjį kaltu, teismas, priimdamas nuosprendį, turi teisę nuspręsti iš kaltinamojo išieškoti ~~valstybės garantuojamos teisinės pagalbos išlaidas, susidariusias dėl būtino gynėjo dalyvavimo, išskyrus šio Kodekso 51 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose numatytus atvejus,~~ taip pat nukentėjusiojo ir civilinio ieškovo turėtas išlaidas advokato, kuris dalyvavo byloje kaip nukentėjusiojo ar civilinio ieškovo atstovas, paslaugoms apmokėti. Teismas, atsižvelgdamas į nuteistojo turtinę padėtį, gali šių išlaidų kaltinamajam nepriteisti ar jų dydį sumažinti.“

3 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Šis įstatymas įsigalioja 2017 m. sausio 1 d.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

Respublikos Prezidentas

Teisingumo ministras
Ignas Bernatonių
Ignas Bernatonių

DERINIMO PAŽYMA
DĖL VALSTYBĖS GARANTUOJAMOS TEISINĖS PAGALBOS ĮSTATYMO NR. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 IR 25 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO IR BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 51 IR 106 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
(TAP-16-748; TAIS 16-2312(2))

Institucijos pavadinimas (rašto data ir Nr.)	Pasiūlymas/pastaba	Komentarai
Vyriausybės kanceliarijos Teisės departamento 2016-05-09 pažyma Nr. NV-1454	<p>1. Pažymėtina, kad pagal Projektu keičiamo Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – VGTPĮ) 17 straipsnio 3 dalį advokatai, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, atrenkami konkurso būdu, <i>atsižvelgiant į teisingumo ministro nustatytą advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, skaičių</i>. Svarstytina, ar įstatymo lygiu neturėtų būti įtvirtinti kriterijai, kuriais remiantis ministrui būtų suteikiama teisė reguliuoti advokatų skaičių. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos notariato įstatyme yra numatyti tam tikri kriterijai, pagal kuriuos nustatomas notarų skaičius, Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateiktais Lietuvos Respublikos antstolių įstatymo pakeitimais taip pat siūloma nustatyti tokius kriterijus. Šiame kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys, kad VGTPĮ 17 straipsnio 4 dalyje yra įvardijamos aplinkybės, dėl kurių atitinkamai gali būti reguliuojamas advokatų skaičius vienašališkai nutraukiant su jais sudarytas sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo, t. y. teisingumo ministrui sumažinus advokatų, kurie nuolat teikia antrinę teisinę pagalbą, skaičių, taip pat sumažėjus antrinės teisinės pagalbos poreikiui, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą.</p>	<p>Atsižvelgta iš dalies. Pirmiausia pažymėtina, kad valstybės garantuojamą teisinę pagalbą nuolat teikiančių advokatų negalima lyginti su notariais ir antstoliais dėl pastarųjų atliekamų funkcijų specifiškumo. Notarai ir antstoliai yra valstybės įgalioti asmenys, atliekantys jiems pavestas valstybines funkcijas, o jų skaičiaus nustatymu, be kita ko, siekiama užtikrinti tolygų pasiskirstymą rinkoje. Advokatai, nuolat teikiantys antrinę teisinę pagalbą, tokio statuso neturi, jų teikiamos paslaugos pagal jų pobūdį negali būti lyginamos su notarų ir antstolių funkcijų vykdymu. Šių advokatų skaičiaus didėjimo/mažėjimo poreikį gali lemti įvairios aplinkybės (pavyzdžiui, keletos ypač didelės apimties bylų nagrinėjimas, besikeičiantis advokatų, teikiančių antrinę teisinę pagalbą prireikus, skaičius, turimi resursai, reikalingi užtikrinti advokatų, nuolat teikiančių antrinę teisinę pagalbą, darbo vietą ir pan.), kurias išsamiai įtvirtinti įstatymo lygiu nebūtų racionalu. Atsižvelgiant į tai, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 9, 17, 18, 21, 24 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – VGTPĮ projektas) keičiamoje Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo (toliau – VGTPĮ) 17 straipsnio 3 dalyje siūloma įtvirtinti, kad teisingumo ministras nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančių advokatų skaičių nustato, atsižvelgdamas į antrinės teisinės pagalbos efektyvumo ir ekonomiškumo principus bei antrinės teisinės pagalbos poreikį, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos</p>

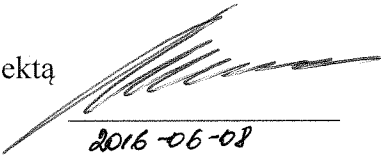
		teikimą. VGTPĮ 17 straipsnio 4 dalyje siūloma numatyti, kad vienašališkai sutartis dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo prireikus nesant jos pažeidimo gali būti nutraukta teisingumo ministro nustatyta tvarka Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai (toliau – tarnyba) nustačius, kad sumažėjo antrinės teisinės pagalbos poreikis, įvertinus statistinius duomenis apie antrinės teisinės pagalbos teikimą. Kartu siūloma įtvirtinti, kad sutartys dėl antrinės teisinės pagalbos teikimo nutraukiamos atsižvelgiant į konkretaus advokato, teikiančio antrinę teisinę pagalbą, darbo krūvį.
3. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybei kartu su šiuo metu svarstomu Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo projektu buvo pateiktas ir Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 2, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 23 straipsnių ir šeštojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektas. Pastebėtina, kad šiais įstatymų projektais siūloma iš esmės keisti mediacijos teisinių santykių reguliavimą, tiek anksčiau pateiktu VGTPĮ projektu, tiek Projektu keičiamu VGTPĮ siūloma tikslinti tą patį VGTPĮ 25 straipsnį, numatoma pakeitimų įsigaliojimo data abiem atvejais taip pat ta pati – 2017 m. sausio 1 d., tačiau pakeitimų turinys skirtingas. Siekiant išvengti tų pačių teisės aktų dažno keitimo, be to, įvertinant tai, kad pakeitimų esmė turi būti suvienodinta, siūlytume VGTPĮ teisinį reguliavimą dėl anksčiau nurodytų priežasčių inkorporuoti į Lietuvos Respublikos civilinių ginčų taikinamojo tarpininkavimo įstatymo Nr. X-1702 pakeitimo įstatymo projekto lydimuosius teisės aktų projektus.	Atsižvelgta iš dalies. Pastebėtina, kad Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr. VIII-1591 2, 6, 7, 9, 11, 14, 15, 23 straipsnių ir šeštojo skirsnio pakeitimo įstatymo projektui (VGTPĮ projektas 2) 2016-05-18 buvo pritarta Vyriausybės posėdyje, todėl inkorporuoti VGTPĮ projektu siūlomą pakeitimą į VGTPĮ projektą 2, nėra galimybės. Informacija apie poreikį svarstyti Lietuvos Respublikos Seime metu atsižvelgti į abiejų projektų aktualių straipsnių redakcijas pažymėta aiškinamajame rašte.	
6. Siekiant nuoseklumo, siūlytume įvertinti VGTPĮ 18 straipsnio 8 dalies pakeitimo tikslingumą („Tarnybos sprendimu antrinę teisinę pagalbą <i>teikti paskirtas</i> advokatas gali būti pakeistas“), atsižvelgiant į tai, kad VGTPĮ 21 straipsnio 4 dalyje analogiškas reguliavimas neišskiria sprendimo paskirti advokatą priėmusio subjekto („Antrinę teisinę pagalbą <i>teikiantis</i> advokatas gali būti pakeistas“). Šioje nuostatoje taip pat siūlytume atsisakyti diskrecijos teisės („gali būti“)	Neatsižvelgta. VGTPĮ 18 straipsnio 8 dalyje siūloma formuluotė „Tarnybos sprendimu“ siekiama aiškiai įtvirtinti, kad tarnyba antrinę teisinę pagalbą teikiantį advokatą gali pakeisti, tik jeigu ji priėmė sprendimą jį paskirti (praktikoje asmenys kreipiasi į tarnybą dėl advokato pakeitimo ir tais atvejais, kai jis buvo paskirtas ikiteisminio tyrimo pareigūno, prokuroro ar teismo). Manytina, kad vartojama formuluotė „gali būti“ nesukuria	

<p>sukuriamo teisinio reguliavimo neapibrėžtumo, kartu analogiškai patikslinant VGTPĮ 21 straipsnio 4 dalį.</p> <p><i>Dėl Projekto Nr. 1:</i></p> <p>1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 50 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad pagal šią dalį gynėjas yra paskiriamas <i>neatsižvelgiant į ginamojo norus turėti konkretų advokatą</i>, gynėjas parenkamas ir paskiriamas šio kodekso 51 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, tuo tarpu pagal siūlomą Projektu Nr. 1 keičiamo BPK 51 straipsnio 3 dalies redakciją valstybės garantuojamą teisinę pagalbą paskirtas teikti advokatas įtariamąjo, kaltinamojo ar nuteistojo <i>prašymu gali būti pakeistas</i> VGTPĮ nustatytais atvejais ir tvarka. Kartu pastebėtina, kad aptariamoje BPK 51 straipsnio 3 dalies paskutinio sakinio redakcijoje pasisakoma tik dėl valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikti paskirto advokato įtariamąjo, kaltinamojo ar nuteistojo prašymu <i>pakeitimo</i> VGTPĮ nustatytais atvejais ir tvarka pagal VGTPĮ 21 straipsnio 4 dalį, tuo tarpu pagal VGTPĮ 21 straipsnio 3 dalį minėtiems proceso dalyviams taip pat suteikiama teisė pasirinkti advokatą ne iš VGTPĮ 17 straipsnio 2 dalyje nurodytų sąrašų. Siūlome įvertinti, ar šios nuostatos dera tarpusavyje, ar nesukels teisės taikymo problemų ir nesudarys teisinių prielaidų proceso šalims piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis ir tokiu būdu vilkinti paties proceso. Kartu manytume, kad siūlomas reguliavimas baudžiamojo proceso įstatyme yra perteklinis, pakaktų, kad paskirto advokato pakeitimo tvarka būtų reguliuojama VGTPĮ.</p>	<p>neapibrėžtumo, o įtvirtina advokato pakeitimo galimybę esant šiame straipsnyje nurodytoms aplinkybėms.</p> <p>Atsižvelgta iš dalies. Pirmiausia pastebėtina, kad teisė pasirinkti gynėją baudžiamojoje byloje užtikrina didesnę asmens pasitikėjimą advokatu, todėl turėtų būti teikiamas prioritetas ginamojo pasirinktam advokatui. Kita vertus, pastebėtina, jog Baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 50 straipsnio 4 dalyje įtvirtintos specialios nuostatos išimtiniais atvejais, kai įtariamąjo, kaltinamojo ar nuteistojo pasirinktas gynėjas daugiau kaip tris dienas iš eilės negali dalyvauti procese ar negali per šešias valandas atvykti dalyvauti pirmojoje apklausoje arba apklausoje dėl suėmimo pagrįstumo. Formuliuotė „pagal šią dalį gynėjas yra paskiriamas neatsižvelgiant į ginamojo norus turėti konkretų advokatą“ leidžia išvengti baudžiamojo proceso vilkinimo ir užtikrina, kad tais atvejais, kai gynėjo dalyvavimas būtinas skubiai, gynėjas gali būti parinktas neatsižvelgiant į ginamojo pageidavimą. Atsižvelgiant į tai, manytina, kad praktikoje siūlomas teisinis reguliavimas taikymo problemų nesukels. Atsižvelgiant į pastabą dėl perteklinio teisinio reguliavimo, BPK 51 straipsnio 3 dalyje atsisakyta nuostatos dėl advokato pakeitimo.</p>
--	---

Teisingumo ministras

 Juozas Bernatoniš

Siūlau įtraukti į Vyriausybės posėdžio (pasitarimo) darbotvarkės projektą

2016-06-08

Dėl Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo Nr.VIII-1591 9, 17, 18, 21 ir 25 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Baudžiamojo proceso kodekso 51 ir 106 straipsnių pakeitimo įstatymo projektų (TAP-16-748)(16-2312(2))

Pranešėjas: teisingumo ministras J.Bernatoniš

Dalyvauja: TM Teisinių institucijų departamento Teisinės pagalbos skyriaus vyr.specialistė V.Rudėnaitė

Klausimo kuratorius: N.Makštelienė

20160510

<p>Apsvarstyta ministerijų atstovų pasitarime</p> <p><u>2016-05-17</u> (data)</p>	<p>Ministerijų atstovų pasitarimo protokolo išrašas</p> <p>1. Pasirūlyta TM įvesti TM ir Lietuvos advokatūros pastabas.</p> <p>2. Patvirtinta projekto svarstyti Vyriausybės posėdžio B dalyje, o likus nesuderintų nuostatų – ministerijų atstovų pasitarime.</p>
<p>Informacija apie projekto svarstymą Vyriausybės pasitarime ar/ir Vyriausybės posėdyje</p>	<p>Papildoma informacija</p>

MB